

Az Igazságügyi Palota története

Az építkezés: 1913-1918

A régi Igazságügyi Palota (ma: Néprajzi Múzeum).

A tervezéssel Fellner Sándort bízták meg, de az építést felügyelő bizottság tagja volt Hauszmann Alajos műegytemi tanár is.

Az építési engedélyt 1913 februárjában kapták meg, s ezt követően 1913. augusztus 30-án indult meg az építkezés. Az éjjel-nappal folyó munkának köszönhetően a tetőszerkezet 1914. október végére teljesen elkészült. 1915-től háborús nehézségek a palota építését nagyban megnehezítették: a munkások jó része hadba vonult, az építéshez szükséges fémanyagok egy részét is hadi célokra vették igénybe. Az igazságügy-minisztérium csak 1918. májusában kezdte meg a költözést, amit 1918. november 30-án fejeztek be. Az épület ünnepélyes, IV. Károly magyar király jelenlétében tervezett átadása az 1918 őszi forradalmi események miatt elmaradt.

A XIX-XX. század fordulóján, 1893-1896 között, Hauszmann Alajos tervei alapján készült el a Kúriának is otthont adó régi Igazságügyi Palota, amelyben ma a Néprajzi Múzeum működik.

Míg az igazságszolgáltatás csúcsszerveinek elhelyezése a századfordulón már megoldott volt, az igazságügy-minisztériumnak nem volt valódi otthona: részben a Földművelésügyi Minisztérium épületének egy részét használta, részben más épületek helyiségeit bérelte. 1911 márciusában született meg a döntés, hogy az igazságügyi tárcaának otthont adó épület a Markó utca 16. szám alatt telken épüljön fel. A Magyar Királyi Kincstár közel 1,4 millió koronáért vásárolta meg a főváros tulajdonában lévő telket.

Az 1918-ban elkészült Igazságügyi Palota a Markó utca 16. szám alatt

„Bérlők” sora: 1918 - 1981

Az igazságügyi tárca 1945-ig használta az épületet. Mellé, majd helyére előbb a Belügyminisztérium, később a Vegyipari, utóbb a Bánya-és Energiaügyi, végül a Nehézipari Minisztérium, az Országos Műszaki és Fejlesztési Bizottság (OMFB) és a Bányaműszaki Felügyelőség költözött.

A Magyar Királyi Kúriából előbb Magyar Kúria, majd Legfelsőbb Bíróság lett. Az új igazságügyi csúciszerv 1949. november 18-án még a Hauszmann tervezte régi Igazságügyi Palotában tartotta első teljes ülését. 1951-ben az épületbe a Munkásmozgalmi Intézet költözött, ekkor a Legfelsőbb Bíróságot a volt Közigazgatási Bíróság épületébe, az I. ker. Fő utca 1. sz. alá költöztették. 1980-ban, az ipari minisztériumok átszervezésekor a Legfelsőbb Bíróság akkori elnöke, dr. Szilbereky Jenő elérte, hogy a Legfelsőbb Bíróság három évtized után visszaköltözzék az igazságügyi negyedbe, ekkor lett otthonává a Markó utca 16. szám alatti épület.

Napjainkban

A Markó utca 16. szám alatti Igazságügyi Palota ma három intézménynek is otthont ad: a Kúriának, a Legfőbb Ügyészségnek és a Fővárosi Ítéltáblának.

A 2011. évi igazságügyi reform eredményeként Magyarország legmagasabb szintű, az ügyeket véglegesen eldöntő bírói fóruma visszakapta régi nevét. A Kúria szó a *curia regis*-re, azaz a királyi udvarra utal, ahol a legmagasabb szintű ítélkezés folyt. Egy olyan bírói fórumról van szó, amely közel ezer éves múltra tekinthet vissza, s amelynek gyökereit a magyar államiság kezdetén, a király személyes ítélkező tevékenységében kell keresnünk. A Kúria évszázadokon át nemcsak a legfelsőbb ítélkezést gyakorolta, hanem a szokásjog keletkezésének és megszilárdulásának helye, a magyar jogi tradíciók megteremtője volt.

Nevezetességek

Justitia szobra

Justitia istennő személyesíti meg a nyugati világban az igazságszolgáltatást, az igazságosságot, a jog morális tartalmát. Az istennő vaksága - egyes ábrázolásokon a szemfedő - azt szimbolizálja, hogy az igazságos jog nem tesz különbséget az egyes emberek között, azaz független a származástól, a hatalomtól, anyagi helyzetétől. A kard a jog hatalmának, állami kikényszeríthetőségének jelképe. Az istennő kezében egy egyensúlyban lévő mérleget tart, ez jelenti a jogi eljárásban résztvevő felek azonos jogait, azt, hogy a jog előtt mindenki egyenlő.

Stróbl Alajos fenséges Justitia-szobra eredetileg a régi Igazságügyi Palota (ma: Néprajzi Múzeum) nagy csarnokában trónolt. Belépve a palota előcsarnokába, a bejáratnál szemben emeletnyi magas, címerpajzzsal díszített talapzaton állt a monumentális alkotás. Sárga márványtrónusát és pallosát aranybronzból akarták önteni, végül *Triscornia Paolo* és *Ferdinánd* faragta az alakot márványba Carrarában. A talapzat két mellékalkaját *Senyei Károly* mintázta. Eredeti méretek: alapterülete 4 négyzetméter, magassága 3 méter, súlya kb.12000 kg.

1950-ben Justitiát megfosztották trónjától, kardjától és koronájától, ill. a címerpajzs mintáját is levésték. Méltatlan körülmények között száműzték helyéről: egy ideig a Károlyi-palota kertjében állt, később átkerült a Thököly útra, a Budapest Környéki Törvényszék (a korábbi Pest Megyei Bíróság) épülete elé. 1983-ban került mai helyére, a Markó utcai Igazságügyi Palota előcsarnokába.

A vesszőnyaláb-motívum (fasces)

Az Igazságügyi Palotában figyelmesen járva több helyen is megfigyelhető a római vesszőnyaláb, a fasces, mint díszítő motívum.

A fasces a Római Köztársaság korából eredő hatalmi jelvény, eredete az etruszkokig vezethető vissza. A *lictorok* (törvényszolgák) bal kézzel tartva és bal vállukra támasztva hordozták. A *lictorok* a római köztársaság tisztségviselőit, a *magistratusokat* kísérték, kifejezve az általuk képviselt közhatalmat. A Római Köztársaságban a bíraskodást a *praetorok* látták el, őket fejenként hat *lictor* kísérete illette meg. A fasces maga egy vesszőnyaláb, amelyet piros bőrszíjakkal kötöttek össze. A vesszők a szil- vagy nyírfa fiatal ágai. A nyaláb mellé rendszerint egy bárdot (latinul *securis*) is kötöttek, amelynek éle kilátszott a kötegből. A vesszőnyaláb arra utalt eredetileg, hogy a *lictor* által kísért tisztviselőnek jogában állt testi fenyegetést alkalmazni, ugyanakkor a *lictorok* figyelmeztették a járókelőket a *magistratus* személyével szembeni kötelező tiszteletadásra. Minél magasabb rangú volt a hivatalnok, annál több *lictor* kísérte.

Az elnöki fogadóterem

A Kúria elnökének fogadóterme az I. emeleten található, közvetlenül az elnöki dolgozószoba mellett. A vendégek a folyosóról tudnak belépni, a Kúria elnöke pedig rendszerint dolgozószobájából közelíti meg a fogadótermet. E teremben kerül sor a külföldi delegációk (pl. külföldi államok legfelsőbb bíróságai, nemzetközi szervezetek) fogadására, de fontosabb belső értekezleteket is szoktak itt tartani.

A fogadóterem berendezési tárgyai közül kiemelt figyelmet érdemel a Flandriában, 1700 körül készített gobelin faliszőnyeg, amely az Iparművészeti Múzeumból érkezett.

